

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD BANSKÁ BYSTRICA

Naše číslo: KPUBB-2022/22750-2/94466/FLO, FRA

Vybavuje, kontakt: Ing. arch. Mária Flórová/+421 48 24 55 825

Mgr. Monika Fratričová/+421 48 24 55 824

Banská Bystrica, 11. november 2022

STREDOSLOVENSKÁ GALÉRIA DOLNÁ 8, 975 90 BANSKÁ BYSTRICA	
Datum: 15. 11. 2022	
Číslo zápisnice: 00500/2022	Číslo spisu: 00005/2022/HCB3
Prílohy: 7/1	Výberová: H.B. Michalcová

ROZHODNUTIE

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, vecne a miestne príslušný správny orgán na úseku ochrany pamiatkového fondu, podľa § 11 ods. 1 a § 9 ods. 5 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“), v spojitosti s § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) vydáva toto

rozhodnutie

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica (ďalej len „KPÚ Banská Bystrica“) podľa § 32 ods. 2 a 4, § 33 ods. 2 a 4, § 35 ods. 7 v spojitosti s § 39 ods. 1 pamiatkového zákona

rozhodol

o zámere správcu - Stredoslovenskej galérie, Dolná č. 8, 974 01 Banská Bystrica, zastúpenej Mgr. Miloslavou Borošovou Michalcovou, PhD., riaditeľkou galérie, realizovať obnovu národnej kultúrnej pamiatky (ďalej len „NKP“), „domu meštianskeho“, tzv. Bethlenovský, Turčánovský dom na Dolnej ulici č. 8 v Banskej Bystrici, súp. č. 141, parc. č. 1598/1 k.ú. Banská Bystrica, zapísanej v Ústrednom zozname pamiatkového fondu (ďalej len „ÚZPF“) pod č. 2353/1, situovanej v území Pamiatkovej rezervácie Banská Bystrica (ďalej len „PR Banská Bystrica“), ktorá je vo vlastníctve Banskobystrického samosprávneho kraja, Námestie SNP č. 23, Banská Bystrica, v rozsahu:

- sanácia vlhkosti murív objektu,
- očistenie starých náterov a výmalba interiéru (kancelárií, ostatných priestorov administratívnej časti NKP),
- obnova podlahy v mázhause a na sekretariáte vedenia galérie,
- rekonštrukcia hygienických zariadení určených pre zamestnancov,
- obnova interiérových a exteriérových dverných výplní, drevených zárubní a kamenných ostení,
- obnova vnútorného kamenného schodiska so zábradlím vedúceho z 1.NP na 2.NP,
- osadenie zvodov odvádzajúcich dažďovú vodu v časti severnej fasády NKP,
- rekonštrukcia osvetlenia nádvorja,
- obnova fasád NKP, ktorý je z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom

prípustný

a určuje nasledovné podmienky:

1. Spracovať **Posudok vlhkostného a salinitného zaťaženia murív s návrhom sanácie** v celom rozsahu NKP, ktorý bude obsahovať identifikáciu a návrh odstránenia príčin zavlhčenia murív, návrh povrchových úprav stien a návrh podlahovej skladby riešených priestorov. Posudok bude spracovaný odborne spôsobilou osobou a bude predložený na posúdenie KPÚ Banská Bystrica, ktorý o nej vydá samostatné záväzné stanovisko.

2. Vykonať pamiatkový výskum:

- **druh výskumu:** archeologický; predstihový, záchranný
- **miesto a rozsah vykonávaného výskumu:** parc. KN-C č. 1598/1, k. ú. Banská Bystrica, v rozsahu zemných, výkopových a terénnych prác súvisiacich s obnovou NKP;
- **spôsob vykonávania výskumu:** archeologický výskum bude realizovaný:
 - v súčinnosti s realizáciou sondážneho prieskumu pre určenie príčin zavlhčenia,
 - formou priebežného sledovania zemných, výkopových a terénnych prác súvisiacich s realizáciou obnovy NKP, práce budú pozostávať z vyhľadávania, preskúmania a zdokumentovania archeologických nálezov a kontextov a priebežnej fotografickej a grafickej dokumentácie.

- a. Výskum bude ukončený záverečnou komisiou za prítomnosti zástupcu KPÚ Banská Bystrica.
- b. Výskumnú dokumentáciu spolu so stanoviskom Pamiatkového úradu SR investor odovzdá KPÚ Banská Bystrica do 120 dní po ukončení terénnej časti výskumu; ak z objektívnych dôvodov nie je možné v uvedenej lehote dokumentáciu odovzdať, písomne požiada o jej predĺženie.
- c. Podmienky vykonania výskumu môžu byť počas jeho realizácie doplnené, prípadne upravené podľa aktuálnej nálezovej situácie. V prípade lokalizácie závažných hnutelných a nehnuteľných archeologických nálezov ďalší postup oprávnená osoba vykonávajúca výskum prerokuje s KPÚ Banská Bystrica.

- 3. Opravu povrchov omietok a novú výmalbu v kanceláriách a ostatných priestoroch administratívy realizovať na báze vápenných omietok a náterov. Minimalizovať zásahy do pôvodných omietkových vrstiev.
- 4. Spôsob úpravy podlahy v mázhause bude určený po vykonaní prieskumu vlhkostného a salinitného zaťaženia murív.
- 5. Pre realizáciu nových dverných výplní spracovať grafický návrh výplní, ktorý bude navrhnutý v súlade s renesančnou prezentáciou NKP ako analógia renesančnej dvernej výplne alebo novotvar dvernej výplne vytvorený na základe renesančnej dvernej výplne. Farebnosť výplní bude pred realizáciou odsúhlasená KPÚ Banská Bystrica.
- 6. Kamenné ostenia dverných otvorov reštaurovať.
- 7. Kamenné vnútorné schodisko reštaurovať.
- 8. **Vykonať reštaurátorský výskum** zameraný na rozsah, stav zachovania a špecifikáciu poškodení kamenných schodiskových stupňov interiérového schodiska a kamenných ostení dverných otvorov.
- 9. Reštaurovanie môže vykonať člen Komory reštaurátorov - osoba odborne spôsobilá na reštaurovanie kamenných polychrómovaných sôch, kamenných architektonických článkov, muriva a nadväzujúcich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry – S6 a S8.
- 10. Spracovať reštaurátorskú dokumentáciu v stupni:
 - a. návrh na reštaurovanie, obsahujúci správu z reštaurátorského výskumu,
 - b. dokumentácia vykonaných reštaurátorských prác.
- 11. Reštaurovanie realizovať konzervačnými a rekonštrukčnými spôsobmi, zameranými na obnovu výtvarných a umelecko-remeselných hodnôt NKP.
- 12. Začiatok a predpokladaný koniec reštaurovania NKP oznámiť písomne 7 dní vopred KPÚ Banská Bystrica. Počas reštaurovania zvolávať kontrolné dni.
- 13. Liatinové zábradlie kamenného interiérového schodiska obnoviť umelecko-remeselným spôsobom.
- 14. Spracovať návrh nového osvetlenia nádvorja s využitím súčasnej infraštruktúry osvetlenia alebo navrhnúť nové riešenie svietidiel upevnených na dvorových fasádach.

15. Obnovu fasád realizovať umelecko-remeselným spôsobom pod dohľadom reštaurátora.
16. Pre umelecko-remeselnú obnovu zábradlia kamenného schodiska a fasád spracovať a predložiť KPÚ Banská Bystrica **Návrh technologického postupu obnovy**.
17. V súvislosti s prípravnou a projektovou dokumentáciou spracovať **zameranie NKP**.
18. Spracovať **projektovú dokumentáciu** obnovy NKP, v ktorej budú zapracované prípravné dokumentácie, resp. budú jej súčasťou (návrh sanácie vlhkosti, elektro, dverné výplne, návrh technologického postupu obnovy fasád...). O projektovej dokumentácii a prípravných dokumentáciách vydá správny orgán samostatné záväzné stanoviská.
19. Začiatok a predpokladaný koniec obnovy NKP písomne oznámiť KPÚ Banská Bystrica 7 dní vopred.
20. Každú zmenu zámeru posudzovaného v tomto rozhodnutí je vlastník povinný prerokovať s KPÚ Banská Bystrica.

Odôvodnenie:

KPÚ Banská Bystrica prijal dňa 6.5.2022 žiadosť správcu Stredoslovenskej galérie, Dolná č. 8, 974 01 Banská Bystrica, zastúpenej Mgr. Miloslavou Borošovou Michalcovou, PhD., riaditeľkou galérie (ďalej len „žadateľ“), o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy NKP „domu meštianskeho“, tzv. Bethlenovský, Turčánovský dom na Dolnej ulici č. 8 v Banskej Bystrici, súp. č.141, parc. č. 1598/1 k.ú. Banská Bystrica zapísanej v ÚZPF pod č. 2353/1, situovanej v území PR Banská Bystrica, v rozsahu:

- sanácia vlhkosti murív objektu,
- očistenie starých náterov a výmalba interiéru (kancelárií, ostatných priestorov administratívnej časti NKP),
- obnova podlahy v mázhause a na sekretariáte vedenia galérie,
- rekonštrukcia hygienických zariadení určených pre zamestnancov,
- obnova interiérových a exteriérových dverných výplní, drevených zárubní a kamenných ostiení,
- obnova vnútorného kamenného schodiska so zábradlím vedúceho z 1.NP na 2.NP,
- osadenie zvodov odvádzajúcich dažďovú vodu v časti severnej fasády NKP,
- rekonštrukcia osvetlenia nádvorja,
- obnova fasád NKP.

V čase podania žiadosti bol zástupcom správcu – Stredoslovenskej galérie, Banská Bystrica, Mgr. Maroš Rovňák. Vzhľadom na zmenu vo vedení počas konania, správny orgán pri vydávaní tohto rozhodnutia uvádza ako zástupcu správcu súčasnú riaditeľku galérie, Mgr. Miloslavu Borošovú Michalcovú.

Po podaní žiadosti bola zrealizovaná miestna obhliadka NKP, na základe ktorej je možné konštatovať, že miestnosti buď úplne alebo čiastočne zahľbené, vykazujú vysokú mieru zavlhnutia muriva s výkvetmi solí. Z tohto dôvodu je nevyhnutné spracovať odborný posudok za účelom identifikácie príčin zavlhnutia murív a navrhnúť účinnú sanáciu. Vo vzťahu k tomuto výskumu a následnej sanácii, správny orgán požaduje, aby všetky zemné práce, ktoré budú realizované, boli archeologicky vyhodnotené. Správny orgán tiež požaduje, aby v návrhu sanácie vlhkosti, boli určené i vhodné skladby podláh na základe ktorých bude možné zvoliť vhodný druh podlahovej krytiny.

Z dôvodu technického stavu dverných výplní, má správca zámer ich obnovy, resp. výmeny. Súčasné dverné výplne pochádzajú z poslednej komplexnej obnovy NKP a v rokoch 2019 a 2022 boli dopĺňané novými nevhodnými europofilovými okennými a dvernými výplňami. Pre jednotný charakter výplní na celom objekte NKP je potrebné zvoliť vhodný návrh riešenia výplní, ktoré budú v súlade s prezentáciou NKP v renesančnom výraze.

Zachované hodnotné detaily – kamenné prvky (schodisko a kamenné ostenia) je potrebné reštaurátorsky obnoviť. V súčasnosti má dverný portál vstupu do knižnice nevhodnú povrchovú úpravu v čiernej polomatnej farebnosti a omietky v priestore knižnice a susednej miestnosti sú v kontakte s kamenným portálom nevhodne realizované. Ideálne by bolo tieto nevhodné omietky plošne odstrániť a nahradiť ich hladkou jednoduchou omietkou so zameraním sa na detail kontaktu omietka – kamenný článok.

Pre obnovu fasád NKP bol zvolený umelecko-remeselný spôsob obnovy, ktorý bude prebiehať pod dohľadom reštaurátora s príslušnou odbornou spôsobilosťou. Pred realizáciou je potrebné spracovať *Návrh technologického postupu umelecko-remeselných prác*, v ktorom bude špecifikovaný postup a spôsob vykonávania prác na obnove fasád s dôrazom na spôsob zachovania (resp. konzervácie) originálov.

Bez realizácie archeologického výskumu môže v súvislosti s výkopovými, zemnými a terénnymi prácami dôjsť k zničeniu cenných archeologických nálezov a situácií súvisiacich s vývojom samotnej NKP, ako aj územia, v ktorom je situovaná.

KPÚ Banská Bystrica upozorňuje:

- ním zriadená právnická osoba prostredníctvom fyzickej osoby, ktorá je v pracovnoprávnom vzťahu s pamiatkovým úradom alebo ním zriadenou právnickou osobou, spĺňa kvalifikačné predpoklady podľa § 35a ods. 3 písm. a) a c) a má poverenie od pamiatkového úradu alebo od ním zriadenej právnickej osoby na vykonávanie archeologického výskumu a archeologický ústav prostredníctvom osôb s odbornou spôsobilosťou; iná právnická osoba môže archeologický výskum vykonávať iba na základe oprávnenia vydaného ministerstvom
- podľa § 39 ods. 8 ak stavebník alebo ten, kto má rozhodnutie podľa odseku 1 vykonať, nemôže z objektívnych dôvodov zabezpečiť na vykonanie výskumu osobu podľa § 35a ods. 1 alebo, určí túto osobu ministerstvo na návrh pamiatkového úradu
- zoznam právnických osôb oprávnených Ministerstvom kultúry SR vykonávať archeologický výskum je k dispozícii na príslušných krajských pamiatkových úradoch, Pamiatkovom úrade SR a na internetovej adrese www.pamiatky.sk.

1. Pri zabezpečení archeologického výskumu je stavebník povinný:

- a) podľa § 38 ods. 1 pamiatkového zákona finančne zabezpečiť archeologický výskum
- b) pred začatím pamiatkového výskumu uzatvoriť s oprávnenou osobou podľa § 35a ods. 1 a § 36 ods. 4 zmluvu o vykonaní pamiatkového výskumu. Do uzatváranie zmluvy o vykonaní archeologického výskumu sa uvedú podmienky vykonávania archeologického výskumu vyplývajúce z tohto rozhodnutia, hlavne druh, rozsah a spôsob vykonávania výskumu, nakladanie s nálezmi a povinnosť spracovať výskumnú dokumentáciu podľa § 39 ods. 9 a 10 pamiatkového zákona a § 10 Vyhlášky Ministerstva kultúry SR č. 253/2010 Z. z. v znení neskorších predpisov, vykonávajúcej pamiatkový zákon (ďalej len „vykonávacia vyhláška“), navrhovateľ súčasne poskytne osobe poverenej vykonaním archeologického výskumu kópiu tohto rozhodnutia
- c) jedno vyhotovenie výskumnej dokumentácie spracovanej oprávnenou osobou odovzdať podľa § 39 ods. 11 pamiatkového zákona bezodplatne KPÚ Banská Bystrica a Archeologickému ústavu SAV.

2. Pri vykonávaní archeologického výskumu je oprávnená osoba povinná:

- a) nález historických stavebných konštrukcií (napr. torza architektúry) bezodkladne ohlásiť KPÚ Banská Bystrica, ktorý rozhodne o naložení s predmetným nálezom a ďalšom postupe prác
- b) podľa § 39 ods. 7 pamiatkového zákona ten, kto pamiatkový výskum vykonáva na základe zmluvy podľa § 39 ods. 3, je povinný vykonať na ochranu pamiatkových hodnôt opatrenia proti poškodeniu, znehodnoteniu, zničeniu alebo odcudzeniu nálezu. Pamiatkový výskum nemožno vykonať, ak nie je zabezpečená následná ochrana nálezov alebo odstránenie nepriaznivých následkov pamiatkového výskumu

c) výskumom získané odborné poznatky spracovať vo výskumnej dokumentácii, ktorá bude vypracovaná v súlade s kritériami, ktoré určuje § 10 vykonávajúcej vyhlášky

d) podľa § 39 ods. 5 pamiatkového zákona oznámiť KPÚ Banská Bystrica 5 dní vopred začatie archeologického výskumu a bezodkladne ukončenie terénnej časti výskumu.

V súlade s § 5 ods. 2 písm. a) až d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov môže reštaurátorský výskum predmetnej pamiatky môže vykonať fyzická osoba s odbornými spôsobilosťami na reštaurovanie kamenných polychrómovaných sôch, kamenných architektonických článkov, muriva a nadväzujúcich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry – S6 a S8. Náležitosti reštaurátorskej dokumentácie určuje § 5 Vyhlášky MK SR č. 253/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva pamiatkový zákon.

Meštiansky dom na Dolnej ulici č. 8 v Banskej Bystrici je súčasťou radovej zástavby severozápadnej časti Dolnej ulice. Dom má hlavnú časť – uličné krídlo obdĺžnikového pôdorysu, na severovýchodný trakt nadväzujúcim jednotrakovým severovýchodným dvorovým krídlom, dvojpodlažným juhozápadným dvorovým krídlom a vežovou stavbou, uzatvárajúcou dvor na severozápadnej strane. Juhozápadné dvorové krídlo je situované v odstupe od uličného krídla, je dvojpodlažné jednotraktové, bez podpivničenia. Na 1. nadzemnom podlaží sú priestory radené za sebou prístupné z dvora, horné podlažie zaberá jeden priestor, sprístupnený poškodeným exteriérovým schodiskom alebo vstupom z vežovej stavby.

Dom je pôvodne gotický meštiansky dom mázhausového typu, postavený okolo roku 1500, so starším jadrom zo 14. storočia, tvoreným dvojpodlažnou vežovou stavbou štvorcového pôdorysu vo dvore objektu s podpivničením. Objekt bol prestavaný v ranorenesančnej stavebnej etape medzi rokmi 1560-1580, spojením dvoch samostatne stojacich objektov v zadnej časti parcely zaklenutím prieluky medzi nimi a nadstavením v úrovni 2.NP a v renesančnej stavebnej etape z roku 1610 (datovanie na kamennom polkruhovom portáli z mázhausu do dvora), ktorá bola zvolená pre komplexnú obnovu objektu z roku 1992-94.

Dvorová fasáda juhozápadného dvorového krídla je prezentovaná v renesančnom slohovom výraze z roku 1610. Fasáda je dvojpodlažná, hladká, 5-osová, členená nepravidelným rytmom pravouhlých okenných otvorov a vstupov. Horizontálne je na ploche asi polovice dĺžky medzi nárožím a vstupom členená maľovaným esovkovým kordónovým pásom a po celej dĺžke fasády korunným pásom vymedzeným dvoma vodorovnými páskami, medzi ktoré je vložený pás z obdĺžnikov, po stranách s polkruhmi. Nárožia sú zvýraznené maľovaným plošným striedavým kvádrovaním, po obvode kvádrov s páskou. Fasáda 1.NP je členená otvormi v poradí 2 okná, vstup okno, vstup na schodisko do vežovej stavby. Do okenných otvorov sú osadené prevliekané kovové mreže. 2. nadzemné podlažie je členené 4 väčšími oknami, v strede vstupom, sprístupneným dreveným exteriérovým schodiskom popri fasáde objektu. Všetky okenné výplne sú novodobé drevené, na 1. nadzemnom podlaží zdvojené bez členenia, na 2.NP 2-krídlové s trojtabuľkovými krídlami. Dvere sú novodobé drevené jednodielové. Plocha fasády je omietnutá omietkou so zahladeným bielym vápenným náterom, okenné otvory majú maľované šambrány s podokennými a nadokennými profilovanými rímsami, farebnosť všetkých maľovaných detailov je okrová.

KPÚ Banská Bystrica konal podľa § 32 ods. 2 a 4, § 33 ods. 2 a 4, § 35 ods. 7 v spojitosti s § 39 ods. 1 pamiatkového zákona, posúdil predložený zámer z hľadiska ochrany individuálnych hodnôt predmetnej časti NKP, z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom, pričom nezistil dôvody, ktoré by pri dodržaní určených podmienok neumožňovali realizovať predmetný zámer obnovy NKP, „*domu meštianskeho*“, na Dolnej ulici č. 8 v Banskej Bystrici a preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Štátny pamiatkový dohľad na úseku ochrany pamiatkového fondu podľa § 32 ods. 13 pamiatkového zákona bude vykonávať KPÚ Banská Bystrica.

Podľa § 44a pamiatkového zákona toto rozhodnutie po uplynutí troch rokov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti stráca platnosť, ak v tejto lehote nebol vykonaný úkon, na ktorý sa vzťahuje.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie Krajskému pamiatkovému úradu Banská Bystrica, Lazovná č. 8, 975 65 Banská Bystrica v súlade s § 53 a 54 správneho poriadku v lehote 15 dní odo dňa doručenia. Toto rozhodnutie je preskúmateľné súdom po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov.

Ing. arch. Mária Flórová

riaditeľka

Krajského pamiatkového úradu

Banská Bystrica

Doručí sa do vlastných rúk

1. Banskobystrický samosprávny kraj, Nám. SNP č. 23, 974 01 Banská Bystrica
2. Stredoslovenská galéria, Mgr. Miloslava Borošová Michalcová, PhD., Dolná č. 8, 974 01 Banská Bystrica ✓

Na vedomie

3. Mesto Banská Bystrica, stavebný úrad, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica
4. Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, ul. Lazovná č. 8, 975 65 Banská Bystrica

Doložka o autorizácii

Tento listinný rovnopis elektronického úradného dokumentu bol vyhotovený podľa vyhlášky č.85/2018 Z.z. Úradu podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu z 12.marca 2018, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe vyhotovenia a náležitostiach listinného rovnopisu elektronického úradného dokumentu

Údaje elektronického úradného dokumentu

Názov dokumentu, ku ktorému sa doložka vyhotovuje	R - BB, Dolná 8, galéria - obnova NKP
Identifikácia dokumentu, ku ktorému sa doložka vyhotovuje	KPUBB-2022/22750-2/94466/FLO, FRA

Autorizácia elektronického úradného dokumentu

Spôsob autorizácie elektronického úradného dokumentu	Mandátny certifikát a časová pečiatka
Dokument autorizoval úrad:	Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica
Dokument autorizovala oprávnená osoba:	Ing. arch. Mária Flórová
Oprávnenie:	1065, riaditeľka
Dátum a čas autorizácie:	11.11.2022,11:58:04
Dátum a čas vystavenia časovej pečiatky:	11.11.2022,11:58:18
Označenie listov, na ktoré sa autorizácia vzťahuje:	

Autorizácia príloh elektronického úradného dokumentu

Spôsob autorizácie elektronického úradného dokumentu	Dokument neobsahuje prílohy
Dokument autorizoval úrad:	
Dokument autorizovala oprávnená osoba:	
Oprávnenie:	
Dátum a čas autorizácie:	
Dátum a čas vystavenia časovej pečiatky:	
Označenie listov, na ktoré sa autorizácia vzťahuje:	

Informácia o vyhotovení doložky o autorizácii

Doložku vytvoril:	
Názov úradu	Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica
IČO	31755194
Meno a priezvisko	Petra Gregorová
Dátum vytvorenia doložky:	11.11.2022
Doložka bola vyhotovená manuálne	

Pečiatka a podpis

[Handwritten signature]

10